

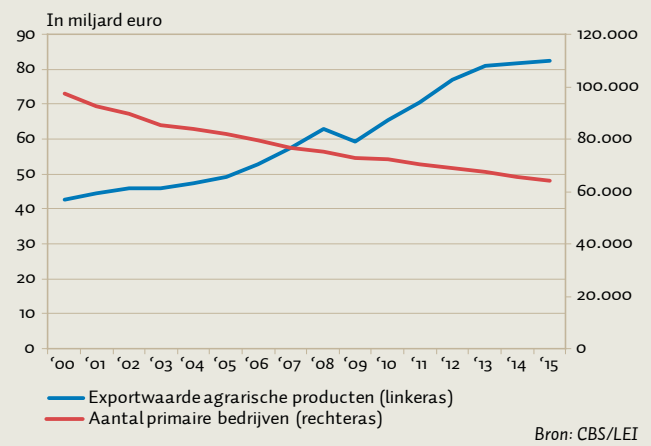
Landbouwexport opnieuw naar recordhoogte

INTERNATIONAAL

Ook in 2015 heeft Nederland meer agrarische producten geëxporteerd dan in het jaar ervoor. Met een totale exportwaarde van ruim 80 miljard euro heeft Nederland zijn tweede plaats weten te behouden als exporteur van landbouwproducten wereldwijd. Hierdoor versterkt Nederland ook zijn positieve imago op het gebied van landbouw. Deze groei staat lijnrecht tegenover de forse afname van het aantal land- en tuinbouwbedrijven. Over de afgelopen 10 jaar is dat afgenomen met ruim 50 procent. De bedrijven die zijn overgebleven, zijn groter en efficiënter ingericht om aan de exportvraag te kunnen voldoen. Naast het feit dat de export van landbouwproducten belangrijk is voor het positieve imago van de Nederlandse boer en tuinder, levert het ook een substantiële bijdrage aan onze handelsbalans. In 2015 was de export van agrarische producten goed voor een vijfde van de totale Nederlandse goederenuitvoer. Met een agrarisch handelsoverschot van 26 miljard euro is de bijdrage aan het totale handelsoverschot meer dan 50 procent. Onze belangrijkste handelspartner voor landbouwproducten is Duitsland. Onze oosterburen namen vorig jaar ruim een kwart van de totale export voor hun rekening. Daarbovenop komt nog eens dat een kleine 20 procent van onze agrarische import uit Duitsland komt. De voornaamste groei voor de export van agrarische producten zit buiten de Europese Unie. De totale uitvoer over de Uniegrenzen bedroeg vorig jaar bijna een kwart van de totale uitvoer. Hiermee is de export met circa 5 procentpunten toegenomen over de afgelopen 10 jaren. Uiteraard heeft ook de zwakke positie van de euro hieraan afgelopen jaar positief bijgedragen. Azië, met China voorop, is de belangrijkste groeimarkt van

de afgelopen en ook de komende jaren. Het totale exportaandeel van deze regio bedraagt inmiddels 10 procent. Met de toenemende welvaart en de groeiende bevolking blijft de vraag naar Nederlandse landbouwproducten daar ook de komende jaren waarschijnlijk erg fors. Dit maakt aannemelijk dat de exportpositie van de landbouwsector minimaal gelijk zal blijven. Gelijktijdig zal het aantal bedrijven verder afnemen, omdat produceren voor de exportmarkt vraagt om kostprijs-efficiency. ■ **FRANK RIJKERS** (ABN AMRO)

Stijgende exportwaarde bij minder bedrijven

Verskil tussen CPI- en HICP-inflatie

MONETAIR

Naast de geharmoniseerde Europese maatstaf voor inflatie – de geharmoniseerde index voor consumentenprijzen (HICP) – hebben vrijwel alle eurolanden ook een eigen nationale consumentenprijnsindex (CPI). De nationale CPI wordt gebruikt om binnenlandse ontwikkelingen in kaart te brengen (rond bijvoorbeeld koopkracht), voor binnenlands beleid (indexatie van uitkeringen en pensioenen), en speelt een rol bij de loononderhandelingen. Voor vergelijkingen tussen landen zijn de CPI-maatstaven niet geschikt en moet de HICP worden gebruikt. De gestandaardiseerde HICP is van belang voor de berekening van de consumptieprijsindex voor het eurogebied als geheel en deze grootheid speelt een belangrijke rol bij het monetaire beleid van de ECB.

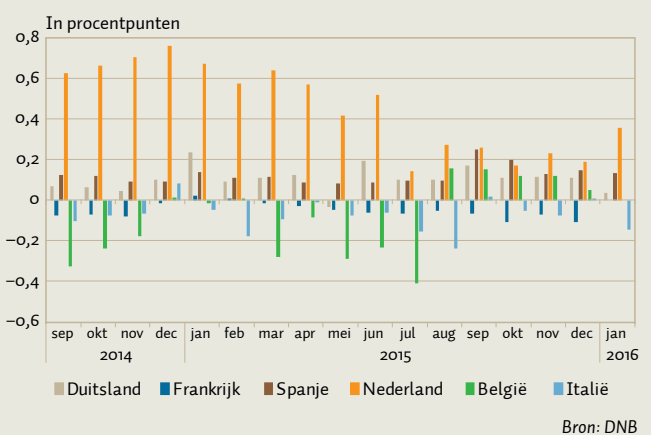
Beide inflatiemaatstaven zijn sterk gecorreleerd en geven binnen ieder land kleine onderlinge verschillen. Van de grote landen van het eurogebied is alleen in Duitsland en Nederland de correlatie lager dan 0,99 in de periode 2005–2015. Nederland is een uitschieter, met een correlatie van 0,95. De CPI-inflatie in Nederland is de laatste maanden altijd hoger geweest dan de HICP-inflatie. Eind 2014 bedroeg het verschil zelfs meer dan 0,7 procentpunt (figuur). In een verder verleden is de HICP-inflatie echter ook hoger geweest dan de CPI-inflatie.

De CPI-maatstaven hebben in ieder land hun specifieke eigenaardigheden. De belangrijkste oorzaak van de hogere CPI-inflatie in Nederland ligt in de behandeling van woonkosten voor eigenwoningbezitters. In Nederland en Duitsland wordt in de CPI een toegerekende huur voor eigenwoningbezitters meegenomen, terwijl dit in de HICP niet gebeurt. Dit leidt recent tot een hogere CPI-inflatie doordat de huren de afgelo-

pen tijd sneller stegen dan de inflatie. Naast de toegerekende huur worden in Nederland en veel landen de kosten voor gezondheidszorg in de CPI anders behandeld. In sommige landen geldt dat ook voor onderwijs. Verder heeft de Nederlandse CPI betrekking op uitgaven van Nederlanders in Nederland en in het buitenland. De HICP heeft betrekking op uitgaven in Nederland door Nederlanders en buitenlanders. In de HICP worden prijsverlagingen tijdens de uitverkoop wel gewoon gemeten.

■ **MARCO HOEBERICHTS EN AD STOKMAN** (DNB)

Recente verschillen CPI- en HICP-inflatie

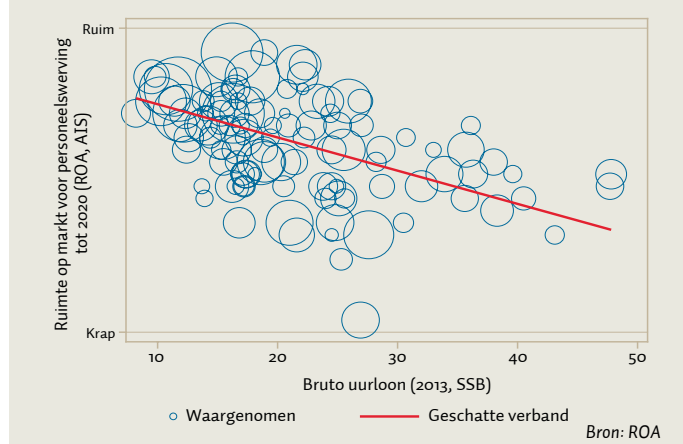

Ruime markt en lage lonen

FINANCIËLE MARKTEN

Bij het maken van een opleidings- of beroepskeuze is informatie over het verwachte rendement van de gemaakte keuze, net als bij financiële beleggingen, van groot belang. In december 2015 bracht het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt het rapport *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020* uit waarin een beeld wordt geschetst van de te verwachten arbeidsmarktontwikkelingen in vraag naar en aanbod van arbeid op de middellange termijn. Het

Verband tussen verwachte ruimte van de markt en bruto-uurloon, naar beroep

rapport laat zien dat voor sommige beroepen de markt erg ruim is: bij het vervullen van hun vacatures zullen werkgevers dan naar verwachting geen knelpunten ondervinden omdat het aanbod ruim voldoende is. Het gaat hierbij vaak om beroepen met een zeer laag aandeel hoogopgeleiden, zoals kassamedewerkers, verzorgende krachten en hulpkrachten in de landbouw. De markt is echter ook ruim voor een aantal beroepen met een groot aandeel hoogopgeleiden, zoals fysiotherapeuten, gespecialiseerde verpleegkundigen en maatschappelijk werkers. Voor deze beroepen is het ontbreken van knelpunten vooral het gevolg van de gerealiseerde en verwachte bezuinigingen in de zorg- en welzijnssector, met krimp van de werkgelegenheid aan het begin van de prognoseperiode en licht herstel daarna. Voor andere beroepen is de markt juist erg krap en worden er grote knelpunten verwacht omdat het aanbod vanuit de opleidingen tot 2020 onvoldoende is om aan de vraag van werkgevers te voldoen. Dit geldt bijvoorbeeld voor ingenieurs, elektrotechnisch ingenieurs, architecten en software- en applicatieontwikkelaars – doorgaans beroepen met een hoog aandeel hbo'ers en wo'ers. Maar er zijn ook een aantal beroepen op lagere opleidingsniveaus waarvoor knelpunten in de werving worden verwacht, zoals elektriciens en electronicamonteurs, assemblagemedewerkers en procesoperators. Overall is het verband tussen de ruimte op de arbeidsmarkt naar beroep en het uurloon in die beroepen negatief: het loon is lager naarmate de verwachte ruimte op de markt groter is (figuur). Als een vraagoverschot voor een beroep resulteert in stijgende lonen, dan zullen de loonverschillen tussen de beroepen voor hoog- en laagopgeleiden groeien. ■ **DIDIER FOUARGE** (ROA)

De financiële positie van ex-schuldenaren

ECONOMIE EN SAMENLEVING

Jaarlijks beginnen meer dan 35.000 mensen aan een schuldentraject. Mensen in een schuldentraject hebben een zwakke positie op de arbeidsmarkt en een hoge uitkeringsafhankelijkheid. Van de ex-schuldenaren heeft 20 à 30 procent een bijstandsuitkering, tegen 3 procent van alle Nederlanders tussen 18 en 65 jaar. Schuldenaren zijn relatief vaak alleenstaand, laag opgeleid en niet-westers allochtoon.

Drie typen trajecten kunnen onderscheiden worden: het wettelijke tra-

ject (WSNP: Wet schuldsanering natuurlijke personen) en twee typen minnelijke trajecten, te weten schuldbemiddeling en saneringskrediet. Bij het wettelijke traject en schuldbemiddeling betaalt de schuldenaar in termijnen een deel van de schuld af aan de schuldeisers. Na afloop van een traject vindt finale kwijting van de resterende schuld plaats. Bij het saneringskrediet vindt finale kwijting van de schulden aan het begin van het traject plaats. De resterende schuld wordt overgenomen door de kredietbank.

De figuur laat zien dat op een groot deel van nieuw afgesloten kredieten een nieuwe betalingsachterstand ontstaat: na beëindiging van een traject heeft vier jaar later 9 tot 15 procent van de ex-schuldenaren een of meerdere nieuwe kredieten afgesloten en 4 tot 6 procent van de ex-schuldenaren heeft dan weer een betalingsachterstand op een nieuw afgesloten krediet. Vier jaar na beëindiging van een traject heeft 10 tot 14 procent een betalingsachterstand op de premie voor de Zorgverzekeringswet, tegenover 2 procent van alle Nederlanders.

Gemeenten zetten dienstverlening in om terugval in schulden te voorkomen. Deze bestaat bijvoorbeeld uit vroegsignalering van het risico op schulden, het helpen bij het aanvragen van toeslagen en het overnemen van de verantwoordelijkheid voor de financiële administratie. Dienstverlening wordt zowel tijdens als na het traject ingezet. Budgetbeheer tijdens het traject blijkt terugval in schulden te voorkomen. Van verdere begeleiding tijdens het traject is geen effect gevonden op de kans op terugval. De gevolgen van dienstverlening die wordt ingezet na afronding van het traject zijn nog onbekend. ■ **ROBERT SCHOLTE** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Terugval in schulden

